

mitmed kirjutised »Beiträge'des«: »Laul römo ülle« — Schilleri laulu tõlge (Beitr. II, 120—25); neli eesti rahvalaulu Kohtlast (III, 104—06); eesti vanasõnad (III, 112); lisa Hupeli sõnaraamatule (V, 52—66); kolm vaimulikku laulu (tõlked) (VI, 101—04); vaimulik laul (IX, 151—53); 10 eesti rahvalaulu (XVII, 119—28).

Recke-Napiersky I; Beise I; Napiersky, Pred.-Lex. II; Inl. 1837, lk. 144; Hermann, E. kirj. ajal., 264. J. R.

EVERTH, Paul Gottlieb Georg, eelmise vend, sünd. Kodaveres 18. II 1772, õppis Jeena ja Göttingeni ülikoolis usuteadust ja sai a. 1797 Maarja-Magdaleena kog. õpetajaks (Tartumaal). Pärast (a.-st 1832) Tartu praost; surn. 10. V 1843. — E. on kirjutanud artikli »Beytrag zu Hupels estnischem Wörterbuche«, mis ilmus Rosenplänteri »Beiträge'des« (XVI, lk. 95—100).

Recke-Napiersky I; Beise I; Napiersky, Pred.-Lex. II. H. Pp

EWERS, Johann Philipp Gustav v., sünd. Westfaalis 4. VII 1781 ukj., õppis

Göttingenis usuteadust, huvituses ka ajaloost, tuli 1803. a. Tartu lähedale Vaimla mõisa v. Richteri juurde kodu-kooliõpetajaks. Liivimaal sel ajal päevakorral olnud talupoegade olukorra küsimuse lahendamisest võttis E. huvitusega osa. Ta pühendas oma vaba aja ajaloo uurimisele, kasutades Tartu ülikooli rikkalikku raamatukogu; avaldas mõned teosed talurahva õigusliku seisukorra kohta; töötas hiljemini vene ajaloo alal. — E. valiti a. 1809 Tartu ülikooli ajaloo-professoriks, siirdub a. 1826 õigusteaduskonda, on ülikooli rektor alates a. 1818 kuni oma surmani 8. XI 1830. — E.-i teostest mainitagu: »Provisorische Verfassung des Bauernstandes in Ehstland« (Storch, Russland VII, 1805); »Vom Zustande der Bauern in Liv- u. Ehstland« (1806). E. andis välja teose »Des Herzogthums Ehsten Ritter- u. Landsrechte« (6 Bücher, 1821); vene ajaloo alalt eriti: »Vom Ursprunge d. russ. Staats« (1808); »Kritische Vorarbeiten zur Geschichte der Russen« (1814).

Левицкий, II, 510—37; Recke-Napiersky I; Beise I. K. G.

F.

FABRI, Dionysius, sünd. Pommeris XV a. s. II poolel, surn. XVI a. s. I poolel. — F. oli prokuraatoriks kohtute juures Liivimaa piiskopkondades ning Harju- ja Virumaal ja ordumeister Plettenbergi ajal ordu sündikuks, läks a. 1504 palverännakule Palestiinasse; oli elus veel a. 1538. — F.-st on väärtusliku pärandusena säilinud teos »Formulare procuratorum Proces vnde Rechtes ordeninge, Rechter arth vnde Wise, der Ridderrechte yn Lyfflande . . .« (1539), mis teiskordselt on trükitud G. Oelrichs'i kogus 1773. a. »Dat Rigasche Recht« etc. ja G. J. v. Buddenbrockil — »Sammlung der Gesetze« (1802). Originaal-väljaanne 1539. a. leidub m. s. Uppsala ülikooli raamatukogus.

Gadebusch, L. B. I, 311—15; Recke-Napiersky I; Beise I. K. G.

FABRICIUS, Dionysius, katoliikline preester ja praost Viljandis XVII a. s. alul, on oma nime jäädvustanud kodumaa ajalookirjanduses Liivimaa minevikku käsitleva ladinakeelse kroonika (*Livonicae historiae compendiosa series . . . ab a. 1158 usque ad a. 1610*) koostamisega, mis ilmus trükist Gustav v. Bergmanni väljaandel 1792. a. (II tr. 1795). Hiljemini on see ära trükitud kroonika parema ära kirja järele *Scr. rer. Liv.* II (1848), lk. 427—510. Oma kroonikas esineb F. tihti katoliikliselt erapoolikuna.

Recke-Napiersky I; Beise I. — F-e kroonika saksak. tõlge leidub Jahresber.

d. Fell. lit. Ges. 1896—99 (1900), lk. 61—195. — Vrđl. F. Amelung, Gesch. d. Stadt u. Landsch. Fellin v. 1210 bis 1625 (1898), lk. 123—28. H. Kr.

FAHNE, Anton, ajaloolane ja genealoog, sünd. 28. II 1805 ukj. Münsteris (Westfaalis), teotses alguses õigusteadlasena kohtu alal, andus a. 1842 ajaloolis-genealoogilistele uurimistele; suri Düsseldorfis lähedal 12. I 1883 ukj. — Peale mitme juriidilise teose ja rea uurimuste Reinimaade ning Westfaali genealoogia ja heraldika alalt on F. töist Liivimaa ajaloo suhtes mainimisväärt: 1) »Livland. Ein Beitrag z. Kirchen- u. Sittengesch.«, Düsseldorf, 1875; 2) »Livland u. seine Geschlechter«, Bd. I—II, Cöln 1875—76 (Forsch. auf d. Gebiete der Westfäl. u. Rhein. Gesch., Bd. IV—V).

Allg. D. B., XLVIII.

R. K.

FARENSBACH, Jürgen, sünd. Läänemaal, Märjamaa klk. a. 1552 (?), pärit vanast, XIV a. s. Reini äärest (Nelfi) sisse-rännanud Liivi aadlisoost. Juba 10-a. poisikesena õpib F. Rootsisis sõjakunsti algeid, sõdib siis Prantsusmaal hugenottide ridades, Ungaris türklaste vastu (1566) ja Madalmail protestantide vägedes. Vaevalt 18-aastasena Liivimaale tagasi tulles on F. Klaos Kursseli (vt.) ülemjuhatusel mõisameeste juhina Rootsi teenistuses, pääseb peale Kursseli mässukatse summutamist Rootsi kuberneriga poolt (1570) Tallinnast hädavaevalt eluga, põgeneb Lään-